

25
I. N. D. A. M.

Dissertatio Historica,

Continens

Examen Hypotheseos

De

*Commerciis Phœnicum cum
Veteribus Fennis,*

Quam

Conf. Ampl. Fac. Philos. Reg. Acad. Aboënsis,

Praefide

Mag. JOHANNÉ BILMARK,

Histor. ac Philosop. Pract. Professore Reg. & Ord.

Pro Summis in Philosophia honoribus obtinendis

Publice bonorum censuræ submitit

CAROLUS ABRAHAMUS KECKMAN,

Ostrobotniensis.

In Auditorio Minori

Die XV. Junii An. MDCCLXXXIX,

H. A. M. C.

Aboæ Typis Frenckellianis.

Præfatio.

Accidere non raro, ut quo magis tortuosa quæstio quædam sit, eo plures inveniuntur, qui eidem enodandæ suum intendant ingenium, multique se rem acu tetigisse censeant, etjam dum valde hallucinentur, multiplex adeo docet experientia, ut si pluribus ex Historiæ Litterariæ penu depromtis exemplis hoc vellem comprobare, nauseam certe Lecto-ribus mea crearet opera; quare unicum solummodo hac vice in medium producam. Notum scilicet est, cum quod Fennus sua lingua nuncupetur *Suomalainen*, & Finlandia a Nostratibus *Suomi* dicatur; plerisque ex vulgo adhuc ignorantibus, se a vicinis populis *Fennos*, & patriam nostram Finlandiam appellari, tum quod de harum vocum etymo fuerit disputatum, an eædem descenderent vel a Fennico vocabulo *Suomus*, squama piscium, vel a *Suo* palude & *Suomaa*, terra paludosa; Finlandia tam *piscibus*, quam *paludibus* præ multis aliis regionibus abundante (a). Has autem verisimiles etymologias aut ignoravit, aut originem vocum *Suomi* & *Suomalainen* altius esse repetendam censuit D. Jacobus REINEGGS, sicut ex Ephemeridibus ad nos allatis didicimus (b). Scilicet probabile ei obvenit, Phœnices, commerciis longe lateque per orbem extensis florentissimos, suis in mare quoque Balticum penetrasse

traffe navibus, & cum Fennis, antiquissimis terrarum septentrionalium incolis, commercia instituisse, atque quum in dicti maris littoribus invenirent *electrum*, cui ingens statuerent pretium, ab hoc maris spolio Fennicam cognominasse Nationem. Quum enim *succinum* seu *electrum* lingua Phœnicea seu Arabica dicatur *Sæmgh*, vel *Somgh* & *Sumgh*, atque idem naturæ productum, ut hic perhibet Auctor, a Fennis nuncupetur *Som r*, littera gutturali *ghain* in asperioem *r* commutata, planum ei videtur, quod *Somi*, *Sumin* Fennus, ex Arabico *Sæm=y*, vel *Sæmghy=y* five *Sum=n* descendat.

Explicaturus deinde, qua ratione *Somelein*, *Someland*, uti hic habet Auctor, *Terram Succiniferam* denotet, assumit, quod voc s jam allatae ex *Sæm=y* vel *Somgh-Mebel*, *Som=æbel* deduci queant, quæ ultima tandem in *Somelein*, quæ Finlandiam designaret, fuit transformata, & vi hujus originis *terram succiniferam* significaret. Verisimilius tamen huic obvenit Auctori, quod Phœnices Finlandiam appellaverint *k-l songh*, quæ vox *Terram* quoque *Succini feracem* denotat, ipsa vero vox Arabica per transpositionem vocalium in *Glesum*, *Glesum* & *Gles*, *succinum* designans, fuit mutata.

Probabile quoque ei videtur, quod Phœnices populos septentrionales in Theognosta instituerint; siquidem appellatio Numinis *Tboit*, *Tbout*, *Tbor*, *Tora*, sub Tauri forma ab his culti, Phœnicæ est originis. Nomen etjam Deæ *Wen* vel *Wena* ab Arabico *Aen* vel *Wæn* deducendum putat; sicut *Wesen* utraque lingua denotat *essentiam*. Sacerdotes a populis Borealibus olim dictos fuisse *Krivi*, *Miki*, *Brabi* & *Diar*, idem nos docet Auctor, quarum appellationum originem in lingua invenit Arabica; in qua *Kbri* sacerdotem, & *Kribâ tbus* ex succino paratum denotat: *Mek* vel *Mik* significat & locum precationum & ipsum precantem. *Breb* vel *Brab* eadem lingua Sacerdotem; sicut *Diar* vel *Dear* Dominum aut
My-

Myſtam denotat, quam poſtერიorem denominationem in lingua adhuc ſupereſſe Fennica opinatur.

Litteras denique ſuas a Phœnicibus populi acceperunt boreales, in quarum vero notiſiam ſinguli promiſcuae non admitterebantur. Litteras runicas habuerunt ſacras, quibus vim in-eſſe magicam venditarunt; feminas itaque, magicis operantes artibus, appellarunt *Alrunas*, *Runnas*. Haecenus memoratus Au-ctor, cujus jam allatae opiniones quo nitantur fundamento, in hac oſtendere conabor diſſertatione.

(a) Vid. M. *GYLLENSTOLPES* *deſcriptionem Sueciae &c. Cap. XXII.* (b) Vid. *Cel. A. F. BASSCHINGS* *Woebentliche Nachrichten &c. N:o 28. An. 1787.*

§. I.

Inter populos, propter commerciorum antiquitatem, frequen-
tiam & amplitudinem a priſcis celebratos Scriptoribus, nul-
li ſunt, qui palmam Phœnicibus reddant dubiam. Quam lon-
ge lateque hi navigationem extenderint, ſuſe & ope-roſo la-
bore perſequitur Cel. Bochartus, perhibens: vix ullam fuiſſe
orbis antiqui regionem maritimam, quam ſuis non luſtrave-
rint navigiis, indeque merces alibi locorum magno cum lu-
cro divendendas, ſibi comparaverint (a). Quamvis vero Phœni-
cum in navigationem atque commercia meritis nihil velimus
detractum; probabile tamen eſt, quod Scriptores non pauci,
antiquitatis præjudicio capti, commercia eorum, in ſe quidem
ampla, in ſuis ſcriptis propoſuerint ampliffima. In conſeſſo
eſt, quod navibus ſuis, quas noſtris onerariis multo minores
fuiſſe, vel inde apparet, quod ſinus obvios, urgentibus pro-
cellis, ſubirent, littora maris mediterranei ſollicite perquiſive-
rint, colonias ſuas in variis conſtituerint regionibus, & cum
Bæticis ſeu Hiſpanis lucroſam exercuerint mercium permuta-

tionem. Nonnulli quoque eorum, trajecto freto Herculeo, navigationem in Oceano tentarunt Atlantico; attamen quum defectu instrumentorum, ad navigationes in vasto mari feliciter suscipiendas necessariorum, laborarent, nec mappas haberent nauticas & usum pyxidis nauticæ ignorarent; vix est probabile, quod portus remotissimarum terrarum, qua situm & indolem libi ignotarum, subierint. Sed demus, Phœnicum in navigando experientiam ac peritiam nostræ theorix & praxi quodammodo æquivaluisse, demus etjam, eos suis navibus in mare penetrasse Balticum, procul dubio hoc factum est, florentibus adhuc eorum rebus & urbe præcipua Ty'o, totius fere mundi emporio, sua ætate maxime inclyto. Docet autem Historia, Macedonum Regem, Alexandrum M., superbam hanc & munitissimam urbem anno 332 ante N. C. expugnasse, commerciorumque ejus nervos ita incidisse, ut longinquis se expeditionibus in posterum accingere haud valerent Tyrii (b). Tempore autem hoc, quod urbi Tyro fuit climactericum, vix ullæ in septentrionales nostras terras factæ adhuc sunt immigrationes; quare nec quidquam video, quod commoveret Phœnices, opibus ac lucro jugiter inhiantes, ut ad incultas atque inhospitas nostras solitudines cursum suarum dirigerent navium. Equidem non ignoro, nummos Arabicos in variis Svethiæ ac Fenniæ locis e gremio terræ fuisse effossos; sed quum hi annos, quibus sunt cusi, excidio urbis Tyri multum posteriores præferant (c); colligere licet, eos non a Phœnicæis mercatoribus, sed potius a Væringis, ex Græcia in suam patriam reducibus, quondam fuisse investos.

- (a) Vid. *Ejusd. Canaan libr. 2. Cap. 2.* (b) Vid. *Allgemeine Geschichte der Handlung und Schiffart 1. Theil p. 97.* (c) Vid. *M. Lundbeckii Dissertat. de Nummis Arabicis in Patria repertis.*

§. II.

Ab Auctore commemoratæ in præfatione hujus dissertationis hypotheseos dilicimus, Phœnices in littoribus maris Baltici præcipue collegisse electrum vel succinum; quod quum sua lingua appellarent *Samgb* vel *Somgb* & *Sumgb*, lingua Fennorum vernacula *Som r* dictum, concludit, appellationem *Suomi* esse Phœnicæ vel Arabicæ profapæ, & *Terram Succiniferam* denotare. Negari quidem non potest, quin veteres sibi habuerint perispectum, *electrum* seu *succinum* (a) in regionibus, polo Arctico vicinis copiosius, quam alibi terrarum, nasci, quod se etjam inaudiuisse narrat Herodotus, ita scribens: *De extremitatibus Europæ, quod pro comperto referam, non habeo. Neque enim assentior, fluvium quendam esse Eridanum, a Barbaris vocitatum, qui subit mare ad septemtrionem spectans, unde electrum venire narratur. Nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum, ab aliquo Poëtarum fictum. Sed etsi hoc studiose quaesivi, a nemine, qui ipse viderit, accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem* (b). Quisnam vero sit fluvius Eridanus, ab Herodoto dubitanter, uti vidimus, commemoratus, inter Antiquarios parum constat. GOROPIUS BECANUS per *Eridanum* intelligit Vistulam, eoque nomine multum sibi Gedanum & Vistulam debere contendit, quod primus ipsis hoc retulerit ornamentum (c). Suspiciatur PHILIPPUS CLUVERIUS, *Eridanum* esse effictum ex nomine amnis *Radunæ*, qui non procul a Vistula ortus, tandem etjam in eandem Vistulam se exonerat (d), cui JOHANNES MICRÆLIUS, aliique assentiuntur. Ingeniosam esse hanc opinionem, non diffiteor; an vera sit, alii dispiciant. Quicquid sit, succinum in Eridani vel Padi, ceu deinceps vocatus fuit fluvius, littoribus lectum esse, Latini nos dubitare non sinunt Scriptores, quamvis signum sit Poëticum, Phœnicæ

Sorores, Heliades dictas, fletu nimio ob fratris infelicem casum in arbores populos mutatas, juxta Eridanum quotannis fundere lacrymas, & ex harum concretionem gigni *electrum*, cujus fabulae Auctor putatur ÆSCHYLUS (f). Præter Herodotum alii quoque antiquissimorum Auctorum describunt regiones, mari boreali vicinas, ut *succini* feraces, quos inter præcipue nominandus est Pytheas, de quo Plinius: *Pytheas memorat Guttonibus, Germaniæ genti, accoli æstuarium oceanum, Mentonomon nomine, spatio stadiorum sex millium, ab hoc diei navigatione insulam abesse Avalum, illo vere fluctibus advehi succinum & esse concreti maris purgamentum* (g). Sed sicut dies diem docet; ita sequenti tempore, promotâ orbis nostri cognitione, plenius innotuit, littora maris Baltici esse succini feracia. Sic Diodorus Siculus: *E regione Scythiæ supra Galliam in Oceano insula jacet, quam Basileam vocitant, in hac succinum large a fluctibus exspuitur, alias nuspiam in orbe terrarum se exhibens* (h). Atque TACITUS: *Sed & mare scrutantur Æstii, ac soli omnium succinum, quod ipsi Glesum vocant, inter vada ac ipso in littore legunt* (i); a quo non multum abludit PLINIUS (k). Falluntur autem hi Auctores, dum rotunde affirmant, succinum non alibi, quam in borealibus reperiri littoribus, eodem in aliis etiam Europæ oris (l) invento. In littoribus tamen Svethiæ (m), quamvis hoc diferte neget CLUVERIUS (n), præcipue vero in Borussia, & heic imprimis in provincia Sambia (Samland), magna quotannis colligitur copia; adeoque si qua alia regio, certe hæc postremo nominata a *succino* appellari meruit, eique applicari utcumque possunt Arabici vocis natales, supra commemorati. Hæc vero denominatio in nostram tanto minus quadrat Finlandiam, quod vix ulla succini frustra in nostris reperta sint littoribus. Nec deficientibus monumentis Historicis, fide dignis, salva quis asserere potest fronte, vetustissimos Fennorum in Sambia suas prius

prius habuisse sedes, quam ad regiones magis septentrionales se conferrent; contra ea memoriæ prodit Plinius, illam maris oram, in qua Veteres colligebant succinum, Pythææ ætate a Guttonibus, Germanica gente, adeoque ad Fennos non referendis, fuisse habitatam (o). Scio equidem, quod Plinius, insulam describens *Eningiam*, qua Fenningiam seu Finlandiam designari, plerique Antiquariorum autumant, hæc habeat: *Nec minor opinione Eningia; quidam hanc habitari ad Vistulam usque fluvium a Sarmatis, Venedis, Sciris, Hiris tradunt* (p). Sed sicut nullo constat indicio, vel Sarmatas, vel ceteras a Plinio heic enumeratas Nationes in Finlandia suos olim constituisse penates (q): ita probabile est, Historicum hæc Naturalem limites Eningiæ seu Fenningiæ iusto laxiores posuisse. Præterea a *Succino* appellari eo minus potuerunt renni, quod in lingua nostra non occurrat vocabulum, quo succinum designatur; *Somero* enim Nostratum indicat scrupulum vel calculum, non *succinum*, ut sibi persuasit Auctor. Et si Phœnicibus vernaculam suam Nostrates debent appellationem, scire impense vellem, quænam patriæ et Majorum nostrorum fuerit appellatio, antequam mercatores illi longinqui eos inviserent? Aut quare nomen, cujus etymon eis non convenit, assumerent?

- (a) Distinctionem quidam faciunt inter *electrum* & *Succinum*, vid. *Allgemeine Geschichte der Handlung &c.* p. 133; sed quibus suo abundare sensu permittimus. (b) Vid. *Ejusd. Libr. III. p. 234.* (c) In *Venedicis* p. 994 seq. (d) Vid. *Ejusd. German. Antiquæ Libr. III. Cap. 34.* (e) Vid. *Ejusd. Chronicon Pomeran. Num 4. p. 4.* (f) Vid. *Plinii Histor. Natural. Libr. XXXVII. C. 2.* (g) Vid. *Plinii Libr. & hoc citat.* (h) Vid. *Ejusd. Biblioth. Histor. Libr. V. C. XXIII p. m. 287.* (i) Vid. *Ejusd. Libr. de Moribus Germaniæ Cap. XLV.* (k) Vid. *Libri antea cit. Cap. 3.* (l) Vid. *Le Grand Di-*

Diſtionaire de Savary Art. Ambre jaune. (m) Vid. *J. G. Wallerii Mineralogia Svecan.* p. 99. ſeq. atque von *Linnés Skånska reſa* p. 125. (n) Vid. *Ejuſd. German. Antiqæ Libr. III.* p. 691. Verba ejus hæc ſunt: circa Scandinaviam nullo unquam ævo electrum conſpectum. (o) Vid. *Plinii locum ſupra Not. f. cit.* (p) Vid. *Plinii Hiſtor. Nat. Libr. IV. Cap. 13.* (q) Vid. *Allgemeine Geſchichte der Handlung &c.* p. 569.

§. III.

Explicaturus deinceps allatæ hypotheſeos Auctor, qua ratione vocabula *Somelein*, *Someland*, pro ſynonymis ab eo habita, *Terram Succiniferam* deſignent, ceu verum affumit, priorem vocem optime deduci ex Arabica *Sæm* -- vel *Somgh-Mebæl*, *Somm--æbel* & *Somelain*, qua Finlandia ex ejus mente denotatur; quæ igitur appellatio vi ſuæ originis *Terram succini feracem* ſignificaret. Nescio ſane, an diſquiſitionibus hiſce etymologicis Auctor ingenii ſui acumen & Linguae Arabicæ peritiam oſtendere voluerit; certum tamen eſt, quod Linguae Fennicæ ignorantiam luculenter prodat. *Somelain* enim, ceu neminem noſtratum fugit, Fennum, non iplam regionem indigitat. Addo, quod per iſtam Litterarum permutationem, quam ſibi frivole permittit Auctor, genuinæ appellationum origines adeo non inveniantur, ut potius eædem in luſus imaginationis convertantur.

§. IV.

Forte autem Auctor ipſe animadvertit, ſuam de etymo *Suomi* hypotheſin talo minus firmo niti, quare aliam Fennicæ appellationem eidem anneſcit; probabilius ducens, quod Phœnices ſeu Arabes Finlandiam ſua Lingva appellaverint
K-Ifong;

K-lsong; quæ etjam denotat *terram succini feracem*, quæ vox demceps mutata fuit in *Glessum*, *Glæsum* & *Gles*, *succinum* significans. Scilicet idea succini adeo placet Auctori, ut eandem Finlandiæ tributam quovis velit impendio. Opinioni autem huic plane contradicit SOLINUS, originem vocis *Glessi* non ab Arabica, sed ex veteri Germanica lingua arcessens; ita enim scribit: *Glessaria dat crystallum, dat & succinum, quod Germani gentiliter vocant Glessum* (a) Ex admilla Auctoris opinione conjicere porro liceret, Finlandiam esse Veterum *Glessariam*; at quum hæc ex Geographorum descriptione fuerit insula, nomen illud nostræ commode applicari nequit patriæ. Sed licet demus, insulas a prisca Scriptoribus nonnunquam appellari, quæ ne peninsulæ quidem nomen satis sustinent; attamen character *Glessariæ* distinctivus, a succino petitus, Finlandiæ, uti supra indicavimus, non convenit. Ambigua de situ *Glessariæ* controversia nondum videtur composita; Antiquariis nostris eam Scandiæ asserentibus (b), & antiquum *Glæsiswall* pro *Glessaria* habentibus (c); Eoruscis contra ad suas eam referentibus cycladas (d), neutris *Glessariam* pro nostra habentibus Finlandia.

- (a) Vid. SOLINI *Polybistor. Cap. XXIII.* (b) Vid. IS. TRÆGÅRDS *Dissert. de insula Glessaria.* (c) Vid. VERELII *Notas ad Historiam Hervoræ p. 21.* (d) Vid. Imprimis HARTKNOCHI *Dissert. de antiquis Prusis populis §. X.*

§. V.

Observat porro Auctor, Fenos non solum vernaculam suam appellationem a Phœnicibus fuisse sortitos, sed populos quoque septentrionales ab eisdem in Theogrosiâ esse institutos; quod exinde planum illi videtur, cum quod nomina, quibus hi LEOS & LEAS compellarunt, Phœnicæam prodant
B
origi-

originem, tum quod vocabulum in gentis utriusque lingua occurrat, & qua sonum & qua significationem plane idem. Peculiare omnino est, quod de Scandianorum DEO THOR refert, scilicet eum sub forma *tauri* ab Hyperboreis fuisse cultum. Quamvis vero nemo facile negauerit, veteres Scandinaviae populos in sua valde hallucinatos fuisse Theognosia, quod nec mirandum, siquidem in crassissimis ignorantiae ac barbariei tenebris viverent; eo tamen d. mentiae non sunt prolapsi, ut, ad imitationem quarundam gentium Orientalium, bruta animalia vel horum imagines religioso prosequerentur cultu; licet eam sententiam sowerit J. G. ECCARDUS, ita scribens: *Noster Thorus sub nomine bovis cultus est, quia taurum & nos olim Thor, tur nominavimus, pro quo jam sibi praefixo Stier dicimus. Hinc in veteribus cippis Runicis frequens tauri figura, & icunculae tauri aeneae aliquando in tumulis majorum nostrorum ethnicorum reperiuntur* (a). His autem eo minus quisquam assurgit argumentis, quo certius est, imaginem Thoreri, ubicunque illa occurrit depicta, exhibere Regem, in suo plena majestate fulgentem folio. Contra ea Molochus, Phoenicum Deaster, sub figura bovis representatur (b). Quid vero de Deo *Theut* superstitiosa fenserit antiquitas, pridem exposuerunt alii (c). Habuerunt quoque veteres Fenni Deastrum, *Turisas* ab eis nuncupatum, bellorum ac victoriae Praesidem (d); incertum autem, sub qua figura ab eis cultum, monumentis ex gentilismo superstitibus vix alibi in orbe Christiano, quam in Finlandia, rarioribus. Quod ad Dæe *Wen* & *Wena* nomen attinet; evidens est, hoc ex voce Gothica *Wân*, *amicum* & *blandum* denotante, recte deduci. Observationem denique Auctoris de voce *Wesen*, *essentia*, parum probare censemus; siquidem ad cognationem veterum Gentium in aprico ponendam non sufficiat, unum alterumve vocabulum ejusdem indolis in diversis invenisse ling-

linguis, sed plura omnino erunt, ut argumenti fuffineant vicem.

- (a) Vid. *Ejusd. Libr. de Origine Germanorum* p. 401. & 402, qui in fidem suæ opinionis adfert testimonium *RUD-BECKII Atlantica Part. II. p. 322. seq.* (b) Vid. *Thorgilli ARNKIELS Cimbrische Heiden-Religion* p. 56. & 140. (c) Vid. *VOSSII Libr. de Idololatria, CLUVERII German. Antiqu. SCHEDII Libr. de Diis German.* (d) Vid. *G. Arctopolitani Dissert. de origine ac Religione Fennorum* p. 35.

§. VI.

Nos præterea docet Auctor, Sacerdotes ab antiquis populis Septentrionalibus appellatos fuisse *Krivi*, *Miki*, *Brabi* & *Diar*; quibus singulis vocibus Arabicos, ceu vidimus, vindicare nititur natales. Enimvero *Krive*, quam vocem propter geminam ab initio consonantem Nostrates per *Rive* efferrent, eis est plane ignota, Sacerdotem vero *Pappi*, blando, uti videtur, patris nomine compellant. Nec ab aliis Scandinaviæ populis Sacerdotem fuisse dictum *Krive* invenimus; titulum tamen hunc *Krive* a veteribus Prusis Summo apud se Sacerdoti fuisse tributum constat (a). Verisimile admodum est, vocem *Krive* corruptam esse a Græca *Κύριε*; docent enim Scriptores, Prusicum Pontificem fuisse dictum *Kyrie Kyrieito* (b). Fennica lingua *Mies* denotat virum, sed *Mik* vel *Mik* inusitatum est nostratibus vocabulum. Legimus tamen, quod veteres Principatus Altenburgensis incolæ venerati sint idolum, ab eis *Prove* nuncupatum, cujus sacerdotem appellarunt *Mycke* (c). Denique nec genio linguæ Fennicæ conveniunt voces *Breb* vel *Brab*, nec non *Diar* vel *Dear*, quæ Gothicam fatiunt produnt originem; Fennis, uti notum est, litteram B per P, atque D per T communiter efferentibus.

- (a). Vid. *Petri de Dusburg Chronicon Prussie* p. 79. (b). Vid. *HARTKNOCHI Dissert. de Sacerdotibus veterum Prussorum* §. 1. *Excitatos ab eo Auctores*. (c). Vid. *KRANTZII Vandaliæ lib. III Cap. XI*.

§ VII.

Commemorat denique hypotheseos allatæ Auctor, antiquissimos populos Boreales a Phœnicibus suas accepisse litteras, eas tamen singulis promiscue non innotuisse; litteras runicas ab eisdem habitas sacras, atque his ex eorum opinione vim inesse magicam; feminas igitur magicis operantes artibus appellasse *Alrunnas, Runnas*. Quum vero hæc, quæ de Phœnicea litterarum Gothicarum origine perhibet, nullo verisimilitudinis pignore muniatur, ullam vix merentur fidem. Deficiunt idonea hoc argumentum illustratura documenta, quare nec mirum est, quoad runarum ortum à præstantissimis etjam Antiquariis diversas ferri opiniones, nonnullis in lingua Jonica, aliis in Hebræa vel Samaritana, aliis in Latina earum quærentibus incunabula. Docet quidem *STURLONIDES*, *OTHINUM* iussisse, in memoriam virorum, factis egregiis illustrium, lapides (*BAUTASTEINAR*) erigi (a); unde nonnulli concludunt, ipsi runas, seu litteras ac scribendi artem in acceptis esse ferendas (b); sed quum hanc inventarum runarum gloriam *OTHINO* non tribuat *STURLONIDES*, verisimile est, faxa hæc fuisse *αρχαϊκῶν* (b), & runarum ætatem esse ævo *OTHINI* posteriori, proindeque earum originem a Phœnicibus, eo minus esse repetendam, quo certius constat, longinqua eorum commercia, cum urbe Tyro destructa, desuisse. Dicit quidem in gratiam allatæ hypotheseos potest, in monumentis nostris runicis nominari Græciam & varia Asiæ Minoris loca; præterquam autem, quod accuratiores Antiquarii diversimode legant has lapidibus ina-

inaratas runicas inscriptiones, nec in eisdem nomina Sodomæ, maris Galilæi aut Tyri inveniant, litteraturam Gothicam a Phœnicea fuisse diversam, satis potest ostendi. Quicquid sit, argumentum a litteratura petitum Runica eo minus confirmat opinionem de commerciis Phœnicum cum veteribus Fennis, quo certius constat, hanc litteraturæ speciem prisca ignotam fuisse Fennis, nec ullos lapides, characteribus runicis insignitos, in Finlandia adhuc esse inventos. Occurrit quidem in nostra vernacula vox *Runo*, qua tamen *Carmen*, non antiquæ designantur litteræ. Nec silentio erit prætereundum, quod in littoribus Prussicis, ob uberem succini proventum et olim & hodie celebribus, nulla occurrant monumenta runica, saltem eorum mentionem non faciant Historici, quos lustrandi data nobis fuit copia; imo nec talia a se in Phœniceo visa fuisse solo, quisquam peregrinatorum asseruit; quo utroque defectu opinio Auctoris sublestæ admodum est fidei. Mysterium denique litterarum, quæ scilicet fieret, ut cum alter certos linearum ductus ab altero licet absente factos videret, ille tamen hujus mentem plene intelligeret, cum rudes homines capere non possent, effectum tamen illius in casibus satis cernerent singularibus, ipsas litteras pro characteribus magicis & incantationis quadam specie, more barbaris ac superstitiosis gentibus familiari, habuerunt. Sed disquisitionibus his diutius immorari, brevis nobis imperata non permittit.

(a) Vid. *Ejusd. Heimskringla Tom. I. 10.* (b) Vid. *BARTHOLINI Antiq. Dan. Libr. III. Cap. 2, itemq. T. TORFÆI Series Reg. Dan. pag. 132.* (c) Vid. *Rev. D. D. U. von TROIL Dissert. de Runarum in Svecia antiquitate.*

S. D. G.
